

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrta leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravištvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 39.

V Mariboru, dne 26. septembra 1901.

Tečaj XXXV.

Vabilo na naročbo.

Kdor hoče imeti v dobrem, katoliškem in na-
rodnem duhu pisan list, kdor hoče imeti list,
da se točno poučuje o spodnještajerskih raz-
merah, kdor hoče imeti najcenejši in najbolj
razširjen slovenski politični tednik, naj si na-
roči list, ki se imenuje

Slovenski Gospodar.

Izhaja vsaki četrtek, stane za celo leto
4 K = 2 gld., za pol leta 2 K = 1 gld., za
četrta leta 1 K = 50 kr. — Naročnina se po-
šilja pod naslovom:

Upravištvo „Sloven. Gospodarja“,
Maribor.

Komur poteče s 1. oktobrom naročnina,
ga uljudno prosimo, isto pravočasno
obnoviti.

Starotrzanom in sosedom v resen prevdarek.

Staritrg pri Slov. Gradu.

Sledeče besede izvirajo iz ljubezni pol-
nega srca, ki bije za vaš časni in večni blagor.
Sprejmite jih blagohotno in jih trezno
premiselite! Znano vam je, da bodo to jesen
otvorjeni v mestu dve šoli: mestna šola in
okoliška šola, ki je v prvi vrsti odmerjena
za Staritrg. Iz mesta prihajajo k vam apo-
stoli, ki nas nagovarjajo, da bi svoje otroke
dali vpisati v mestno šolo. Mi vas pa vabimo,
da ostanete vi zvesti svoji lastni okoliški šoli.

V katero šolo boste pošiljali svoje otroke?
Vsi, ki pametno mislite, mi boste od-
govorili: »V taisto, v kateri se bodo največ
naučili.« — Modro ste odgovorili.

V kateri šoli se pa bodo vaši otroci
največ naučili?

Vam kot vernim kristijanom — in kot
taki vrlo slovite — je pač pred vsem do
tega, da se vaši otroci dobro nauče krščan-
skega nauka, da bodo nekaj pošteno živeli,
z vami na starost lepo ravnali in vas nekaj
spremljali v hišo našega skupnega nebeskega
Očeta. — Kje se bodo najbolj vsega tega
naučili? V mestni šoli ne! Zakaj ne? Ker
se bo tam krščanski nauk učil samo v nem-
škem jeziku, v slovenskem nikdar. Otroci se
že slovenskega katekizma težko uče, kako se
pa bodo nemškega, ker nemščine ne razu-
mejo. In če bi tudi ves nemški katekizem
znali na pamet, kaj jim pomaga, ker ne vedo,
kaj izgovarjajo. Pa recimo, da bi v 11. ali
12. letu nekoliko razumeli, toda česar se Ja-
nezek ni učil, se Janez ni naučil. Prišel bo
čas za prvo sv. spoved in prvo sv. obhajilo,
ali se ga bodo vaši otroci mogli vdeležiti?

Kje se pa bodo krščanske nauka boljše
naučili? V okoliški šoli. Zakaj? Ker
bo slovenski. Za Nemce seveda bo nemški.

Drugič gotovo želite, da bi vaši otroci
se v slovenščini dobro izurili, da bi znali
pravilno govoriti in pravilno pisati. Ali se
bodo v mestni šoli tako dobro naučili kakor
v okoliški? Ne! Tamkaj sicer obetajo, da se
bo slovenščina 2 uri na teden podučevala.
Ali ste vi s tem zadovoljni? In ta poduk bo
pred vsem za nemške otroke, ki še slovenski

ne znajo. Zraven njih se pa že bodo vaši
veliko naučili! Pošljite svoje otroke v oko-
liško šolo!

Tretjič hočete, da bi se vaši otroci ko-
likor mogoče naučili nemščine. Te se pa bodo
zopet boljše naučili v naši šoli. Pazite!
Na naši šoli se bode nemščina
ravno tako podučevala kakor
poprej. Nič manj, temveč kolikor mogoče
še boljše. Nekateri nasprotniki trdijo, da se
na naši šoli ne bo nemščina podučevala. To
ni resnica! Ne verjemite jim!

Slednjič se želite, da bi vaši otroci tudi
iz vseh drugih predmetov si pridobili veliko
znanja. To bodo pa dosegli le na naši šoli,
ker bo pri nas poduk glede naših otrok slonel
na bolj naravni in zdravi podlagi kakor v
mestni šoli. Seveda za nemške otroke bo v
mestni šoli poduk dober, za vaše pa ne.
Presodite vse, predno kaj sto-
rite!

Obljube, s katerimi vabijo ne-
kateri Slovenjegračani sloven-
ske otroke v svojo šolo.

Pred vsem omenimo ostuden terorizem,
s katerim nekateri naših nasprotnikov silijo
pomilovanja vredne delavce, da pustijo vpi-
sati svoje otroke v mestno šolo, češ: »Dru-
gače se mi poberi s trebuhom za kruhom!«
To je liberalizem! Ali si ne morete pomagati?

Za vas druge pa, ki ste še neodvisni
in vam ne more nihče zapovedovati, za vas
imajo sladke prikupljive besede in pa puhle
obljube.

Listek.

Materina smrt.

(Spisal Al. Kokelj.)
I.

Božič se je približeval. Gore in doline
so bile pokrite z belo sneženo odejo; raz
drevja je viselo ivje, katero je polagoma
otresoval ostri, ledeni sever. Vse je bilo
pusto in otožno v naravi; nikjer ni bilo
čuti veselega glasu, le tuintam so hripavo
kričale lačne vrane in žalostno čivkali ta-
tinski vrabci in ubogi strnadi. Od vasi do
vasi so držale ozke gazi, katere so ljudje
vsako soboto delali ali popravljali, da so
mogli iti v nedeljo k sveti maši. Sicer pa
skoraj ni bilo videti človeka na prostem.
Kdo bi se v takem vremenu tudi napravil
z doma? Rajši je gledal pri gorki peči skozi
okno, kako se je veter igral s snegom.

Vkljub takim neprijetnostim korakala
sta vendar proti malej gorskej vasi na Go-
renjskem dva možaka kolikor možno brzih
korakov. Prvi je bil srednje starosti, korenjak
od glave do nog. V jednej roki je imel močno
palico, v drugej je držal svetilnico, v katerej
je slabo brlela voščena sveča. Za njim je
stopal duhovnik z Najsvetejšim, da bi za
zadnjo uro pokrepčal zelo bolno ženo. Bili

so to domači gospod župnik, tudi še čvrst
mož, kakoršnega je sploh treba v gorskih
krajih, da more opravljati težko svojo službo.
Napravljeni so bili v navadno cerkveno
obleko ter so molili naprej sv. rožni venec,
spremljevalec jim je pa odgovarjal. Tako sta
korakala proti vasi navzgor.

Ker bi utegnil kdo vprašati, kdo je ta
župnikov spremljevalec, evo, vam ga takoj
predstavim. To je premožen posestnik Ivan
Dolinarjev iz Brinja. In to je tudi lahko, saj
so mu oče izročili dobro urejeno posestvo.
Istotako mu je žena prinesla precejšnjo doto
k hiši in sam je dobro gospodaril. Imel je
še jednega brata in dve sestri. Brat je štu-
diral ter je takrat imel v Ljubljani imenitno
službo, sestri sta se pa bili omožili in tako
je ostal le sam pri domu. Oče so mu bili že
pred petimi leti umrli, mati so pa bili baš
takrat hudo zboleli. Zató ga dobimo na poti,
ko pelje domačega gospoda župnika, da bi
ji podelili sv. popotnico ter jo dali v sv.
olje. —

Ura je bila malo čez poludne, ko sta
prišla v Brinje do Dolinarjeve hiše. Kakor
je ob takih prilikah običajno, sešli so se
bili ljudje skoraj iz cele vasi, da bi prejeli
sv. blagoslov in izvedeli, kaj bodo gospod
župnik rekli. Imeli so razne pogovore. Neka-
teri so menili, da bo velika nesreča, če bo

Dolinarica umrla. Drugi so govorili zopet
drugače in tretji so pritrjevali ali prvim ali
drugim. V tem pa so bili vsi jedini, da je
bila stara Dolinarica izvrstna gospodinja, da
je skrbela sploh za dom in za dobro odgojo
otrok še posebej, tako, kakor nobena druga
ne. Tudi pobožna je bila ter je natanko
pazila, da so se ohranile pri hiši stare
krščanske navade. Ako je kdo na potovanje
šel, moral se je poškopiti z blagoslovljeno
vodo, da bi ga Bog tem gotoveje obvaroval
nesreče. Istotako je sama poblagoslovila
slednjo stvar, katero je ali kupila ali prodala.
In to je bilo prav. Božji blagoslov je ostal
pri hiši, premoženje se je vedno množilo,
čeprav so imeli skoraj vsak večer po jednega,
včasih pa skoraj po tri berače pri večerji in
včasih še zjutraj pri kosilu.

No zdaj pa je bila žena, blaga žena,
zelo bolna. Gospod župnik so jo spovedali,
obhajali, dali v sveto olje ter jo tako pripra-
vili za zadnji boj. Tolažili so jo, govorili
marsikaj o usmiljenju božjem in slednjič so
jo res o tem tako prepričali, da je bila po-
polnoma mirna. In zakaj bi jo bilo tudi
skrbelo umreti? Pri domu je bilo vse v redu,
otroci so bili pošteni in dobro preskrbljeni.
Vsem ljudem je dajala lep vzgled ter jim
skazovala dobrote, posebno berači so jo
imenovali kar svojo mater. Kako-li bi jo

Toda vedite! Na svetu so nekateri ljudje, ki imajo za Slovenca le tedaj sladke besede, ki mu le tedaj stiskajo roko, kadar se gre za njegov denar in njegove otroke, drugače mu pa pridenejo priimek »Slovenski pes.« Kaj vam obetajo brzonogi lovci na vaše otroke?

Obleko. — Kaj? Vi ponosni Starotržani in vi Šmartinčani in vi Pamečani, vi bodele svoje otroke prodali nasprotnikom za par pisanih cap, za frakl šnopsa? Tam doli v Afriki in drugod so zamorci, ki nanosijo tujcem cele kupe dragocenih slonovih kosti in drugega imenitnega blaga, če jim dajo nekoliko pisanih in lepo lesketajočih čenčarij, s katerimi se pri nas otroci igrajo. — Ali jih hočete tudi vi posnemati? Če ste dosedaj oblačili svoje otroke, bodele jih še zanaprej. Ali mislite, da se na naši šoli ne bo ničesar storilo za uboge otroke! Slovenec je usmiljenega srca in rad pomaga. — Obetajo otrokom postaviti božično drevesce in jih s tem razveseliti. — Slovenec je rad vesel in si zna sam napraviti veselje; le pridite v našo sredino, kadar se priredi kaka veselica. Ali mislite, da bo naša šola kraj, kjer bo samo jok in skripanje z zobmi? Le potrpite! Bodele že še videli, koliko veselje bo med otroci naše šole.

Obljubujejo našim otrokom hrano opoldan. — Te pa na naši okoliški ali starotržki šoli tudi ne bo manjkalo. Prostorov imamo dovolj, kuhinja za šolsko kuharijo je velika. Nabrali bomo skupaj toliko, da bodo otroci dobili opoldan kaj toplega. Vsak kmet bo gotovo rad podelil nekaj poljskih pridelkov. Hrano opoldan lahko dobijo vaši otroci v domači šoli, ni jim treba pri tujcih beračiti. Slovenec, postavi se na svoje noge! Darujte kako malenkost za otroško mizo na okoliški šoli, kadar bodele prošeni, in bodele sami svoji gospodje.

Slednjic vas motijo s tem, da pravijo, da se na okoliški šoli ne bodele podučevala nemščina. — To pa ni res! Podučevala se bodele, kakor dosedaj. Otroci naše šole se bodele vsak čas glede nemščine mogli meriti z onimi slovenskimi otroci, ki bodele obiskovali nemško šolo. — Slovenci! Rojaki! Ako si ogledate natančneje vse navedene obljube in še druge, katerih nismo omenili, spoznate kmalu njih puhlost.

Sedaj se pa vprašajte: zakaj neki Nemci tako sila napenjajo svoje moči, da bi vaše otroke dobili v svojo šolo? Iz ljubezni do vaših otrok gotovo ne. Če vas v resnici tako ljubijo, zakaj so pa potem tako delali na to, da se razbije dosedanja šola? Zakaj

torej mogel Bog zavreči, ker je bila sama tako dobra in usmiljena? Tako in jednako so modrovali gospod precej dolgo. Ko so pa odhajali, pomajali so z glavo pri vežnih vratih ter hoteli s tem naznaniti, da bo teško, teško ozdravila. »Pljučnica je, pljučnica,« so rekli, »starega človeka kmalu vzame.«

In res je postajala bolezen vedno bolj nevarna. Toda sama v začetku še verjeti ni hotela, da je bolna. Ko se je bila prehladila, vedno je še hodila okrog in devala v red različne stvari; mislila je: bolezen bo že sama minula. A bolezen ni minula, žena je postajala čedalje slabejša, dobila je pljučnico in morala je leči v posteljo. Šli so po zdravnik, a ta ni hotel svojega mnenja določneje izraziti, najbrže radi tega, ker je uvidel, da tu ne pomaga več nobeno zdravilo. V sled tega so bili domači še bolj žalostni.

Oj kako veselje pa je bilo pri Dolinarjevih prejšnja leta v tem času! Skoraj vsak večer so se shajali ondi ljudje iz vasi ter so imeli svoje pogovore in šale. Stari očetje so pravili imenitne dogodke iz svojega življenja in vsakovrstne zgodbe iz davnih časov. Mladenci, predice, posebno pa vaški pastirji poslušali so jih kar z ušesi in z ustmi. Posebno so se spravili na rojenice, na vile in torklje; govorili so na dolgo in široko o risu, o

niso raji ostali z nami v zvezi, in imeli bi lahko pet in še več razredno šolo?

Prvi odgovor je ta: mestjani imajo otrok komaj za dvorazrednico. Na dvorazrednici se pa otroci manj naučijo, kakor na tri ali večrazrednici. Zato pa hočejo imeti vaše otroke, da bi potem mogli svojo šolo razširiti, da bi njih otroci več znali. Torej ne iz ljubezni do vaših otrok to delajo, temveč iz ljubezni do svojih otrok. Njihovi otroci bodo v resnici več znali, vaši pa bodo ostali bedaki svoje žive dni, ako ne bodele vi stariši dovolj modri.

Drugi odgovor je ta: oni bi radi naš okraj ponemčili. O tem pa še drugokrat več, ako bo sreča mila.

Tretji odgovor je ta: oni bi radi našo šolo ponižali, če ne celo uničili. Ako vi odtegnete svoje otroke svoji domači šoli, bodele oni imeli več razredov, kakor mi. Mi ne moremo potem dobiti štirirazrednice. Plačevali bodele za domačo šolo, dobička ne bodele nikakega od nje imeli. Pri nas ne bo plačila mnogo, ker je že večinoma vse plačano. Ako se pa daste v mesto ušolati, koliko bodele plačevali? Mesto že ima itak mnogo dolga. Sedaj so še pa najeli radi šole lepo svoto. Tako se namreč govori. To je lep denar!

Vprašamo vas, ali hočete vi drugim boljši biti kakor sebi? Ali hočete nasprotnikom raji na noge pomagati kakor svojim sorojakom? Mestjani so že nabrali med vami (Šmartin, Pameče, Staritrjg) okoli 40 otrok. Že so prosili za razširjenje svoje šole. Vi, ki ste se že iz nevednosti zapisali nasprotnikom, se je čas, da se vrnete nazaj v naš tabor. Nemudoma prekličite svoje podpise! Ako si ne znate pomagati, obrnite se do svojih voditeljev, saj jih poznate. Ali hočete biti izdajalci svojih slovenskih otrok? Ali hočete biti Judeži narodne stvari? Slabo se vam bo plačevalo. Vse, ki bodo trdovratni ostali, bodele svoj čas objavili v časopisu, potomcem v spomin, njim pa v sramoto. Drugi pa, ne dajte se več premočiti! Trdno stojte, kakor skala starotržkega gradu. Nekdaj so butali jezerski valovi ob njo; valovi ni več, skala še stoji. Pridobivljajte nazaj one, ki so se vjeli, osrčujte slabe, podpirajte omahljivce! Vsi možje slovenjegraškega okraja na krov! Nemško valovje pridrla je že tudi v našo Mislinsko dolino. Glejte, da nas ne bo potopilo!

Politični ogled.

Volitve na Kranjskem so tudi v mestni skupini izpale ugodno za katoliško-

divjem možu in o raznih strahovih. Tu pa so začele mlade predice glave skupaj stikati v znamenje, da jih je strah. In tudi domači pastir se je oglasil z robotim glasom za pečo, da nocoj ne bo šel sam spat v hlev, ker ga je groza. No kmalo so zopet prešli na drugo stvar; začeli so peti lepe narodne pesmi, da se je kar strop vzdigoval. Tu in tam je kak vaški mladec prinesel tudi harmonike seboj, da bi bili bolj veseli. A plesati stara Dolinarica nikoli ni pustila; rekla je, da ples odganja božji blagoslov od hiše, da je nevaren za mlade ljudi itd. Toda ne le odrasli, tudi otroci so imeli svoje shode pri Dolinarjevih. Včasih so se drsali na bližnjem potoku, drugikrat so se igrali, jaslice delali in razne burke uganjali, pri katerih jim je pomagala tudi stara Dolinarica. O kako pa je letos vse drugače! Ljudje sicer prihajajo, a so vsi pobiti in žalostni in tudi zvečer je vse tiho.

Bilo je na svetega Tomaža dan, štiri dni pred Božičem. V bližnjem mestu je bil semenj ali tržni dan. Kakor je na kmetih sploh navada, da za velike praznike kaj potrebujejo, kar se ne dobi v njihovej kuhinji, tako je bilo tudi takrat v Brinji. Zato je veliko gospodinj iz vasi zapustilo za nekaj ur domača ognjišča in so šle pogledat v mestne prodajalnice, da bi si nakupile raz-

narodno stranko. Ta stranka je zmagala tudi v mestni skupini Idrja s svojim kandidatom Arkotom, v mestnih skupinah Kranj in Tržič pa si je priborila lepe manjšine. Čeravno ima katoliško-narodna stranka v deželnem zboru največ (16) poslancev, vendar ne bo odločevala, ker je gotovo, da se bodo slovenski liberalni poslanci (9) in nemški poslanci (11) zopet zvezali, ter na tak način imeli večino.

V istrskem deželnem zboru se go-dijo reči, ki bi se v olikanih državah ne smele goditi. Kadar začnejo slovanski poslanci govoriti v materinščini, vsakokrat zažene italijanska fakinaža na galerijah velikanski hrušč in trušč. Slovanski poslanci torej ne morejo prosto zastopati svojih volilcev. Deželni glavar in vladni zastopnik pa mirno gledata razsajanje.

Katoliški Cehi in volitve za deželni zbor. Tudi na Češkem vstaja odločno katoliška stranka. Nedavno je imela shod z upnikov, na katerem se je določilo, kako se hoče stranka zadržati pri bodočih deželno-zborskih volitvah. Stranka sama še ne postavi tokrat nobenih kandidatov, ampak priporoča somišljenikom, naj volijo kandidate drugih strank, ako niso cerkvi sovražni, sicer pa se naj vzdrže volitve.

Ruski car je zadnjo soboto zapustil francoska tla. Bil je navzoč pri vojaških vajah okoli Compiagne, a glavnega mesta Pariza ni obiskal. To je zabranil ministerski predsednik žid Waldeck-Rousseau, da je dal s tem občutiti sedajnemu protizidovskemu občinskemu odboru svojo moč.

Srbski prestolonaslednik. Kraljica Draga ve, da ne bo mogla dati srbskemu narodu prestolonaslednika, zato pritiska na svojega soproga, kralja Aleksandra, da se njen brat, poročnik Nikodem Lunjevica, proglasi za prestolonaslednika. Srbski narod pa baje ni nič zadovoljen s to kraljičino nakano.

Vojska v Južni Afriki. Lord Kitchener, po svoji znanj razglasitvi znova zaalovelil angleški vrhovni poveljnik, zopet dalj časa ni poslal nikakega poročila. Njegov molk je vselej dokaz, da se Angležem ne godi posebno dobro. In res je sledilo Kitchenerjevemu molku te dni dvoje poročil, ki sta za angleško armado vse prej nego veseli. Prvo poročilo nosi datum 17. t. m. in pravi: Patrulja grenadirskega polka, katero je vodil poročnik Rebow, je zašla na neko farmo blizu Reitsidinga ob železniški progi Deaar-Daupoort, kjer so jo Buri obkolili in po daljšem boju ujeli. Poročnik in še en mož sta ubita, dva druga pa smrtno ranjena. En Anglež je utonil v bližnji vodi, ki jo je

ličnih, za dom potrebnih stvari. In proti večeru so se vračale domu teško obložene z jerbasi, košarami in celo s koši, polnimi omenjenih rečij. Tako je bilo tudi pri Dolinarjevih prejšnja leta! Letos pa ni šel nihče v mesto, vsak je hotel biti doma pri bolnej materi. Nihče se ni menil ni za bodoče praznike, ni za kake posebne priprave na nje. Stari materi je bilo posebno hudo; vsi so bili že obupali, da bi okrevala. Revica se ni nič več zavedala; pravila je posamezne, vse zmedene dogodke iz svojega življenja in izrekovala različna, nje ljubla imena. Posebno pogosto je klicala: »Jakob, Jakob!« In zopet: »Ali Jakob še ni prišel? Kje je Jakob? O še zdaj ne pride! Zakaj me ne ubogaš? Pojdite, pojdite po Jakoba, njega še moram videti.« Jakob je bil namreč njen sin, mladega Dolinarja brat, kakor sem že prej omenil, ter je imel prav dobro službo v Ljubljani. Dolinarica ga je dala zato v šolo, da bi bil »gospod«, kakor je sama pravila, a sin je ni hotel ubogati. Šel je na dunajsko vseučilišče, ondi se je pridno učil ter je postal doktor prava. Potem je stopil v državno službo in si kmalo pridobil naklonjenost svojih predstojnikov, ker je bil zelo vesten.

(Dalje prihodnjič.)